Sulinerup saniatigut isertitat akileraarutitigut oqilisaaffigineqarnissaat pillugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Naalakkersuisut kingusinnerpaamik UPA2027-imi akileraaruserinermut inatsisip allanngortinneqarnissaanut siunnersuummik saqqummiusseqqullugit peqquneqassapput, taamaalilluni innuttaasut nalinginnaasumik imaluunniit ileqquusumik suliffimmik saniatigut nammineq piumassutsiminnik immikkut suliaqarnermikkut isertitaat nalinginnaasumik inuttut isertitanut sanilliullugit akileraarutitigut oqilisaaffigineqarsinnaaqqullugit. Aaqqissuussinermut ilaatigut piffissaq nalinginnaasumik suliffiusartoq sinnerlugu sulineq, immikkut vagteqarnerit kiisalu sulisitsisumi allami saniatigut sulineq ilaatinneqassapput. Aaqqissuussineq innuttaasut amerlanerusumik suleqqajaalernissaannik, sulisoqarnikkut periarfissat annertusarnissaannik aammalu Kalaallit Nunaanni sulisussanik pisariaqartitsineq nunami maani sulisinnaasut pioreersut annertunerusumik atorlugit matussuserneqarnissaanik siunertaqassaaq.
(Inatsisartunut ilaasortaq Isak Johannessen, Naleraq)

Akissuteqaat
(Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera
Siunnersuummut qujanaq. Naalakkersuisut sulisussaqarnerulernissaq aammalu saniatigut suliaqartut akissarsitinneqartarnissaat pillugit siunnersuummi siunnertarineqartut isumaqatigaat. Taamaattoq Naalakkersuisut aalajangiiffigisassatut siunertat taakkua angunissaannut siunnersuut manna naleqqussorinngilaat.

Naalakkersuisut § 37 naapertorlugu apeqquteqaammut nr. 2026/131-mut akissuteqaat innersuussutigaat. Akissuteqaammi nunani allani aaqqissuussinernit assingusunit misilittakkat ilaatigut eqqaaneqarput.

Akissuteqaammi allaqqasutut, aaqqissuussinerup nunatsinni maani sulisussanut sunniuteqarnissaanut misissueqqissaartoqanngilaq. Nunanit allanit misilittakkat assigiinngillat. Franskit aaqqissuussaannik naliliinermi 2007-imeersumi qaangiuttoorluni sulinermi nalunaaquttap akunneri nalunaarutigineqartut amerlanerusut paasineqarpoq, kisianni suliffiusuni piffissap uuttorneqarsinnaasumik sivitsornani. Nalinginnaasumik aningaasarsiat qaangiuttoorluni sulinermut akiliutinngortillugit allanngortinneqariaannaanerannut tamanna tikkuussivoq. Taamaalilluni nunatsinni maani aalajangersimasunik sunniuteqarnissaata naatsorsuutiginissaanut imaluunniit aaqqissuussinerup imminut aningaasalersornissaata ilimaginissaanut, misilittakkat tunngavissaqalersitsinngillat.

Saniatigut sulinermi isertitanut akileraarutikinnerulersitsineq, sulinermit ingerlanneqareersumit Namminersorlutik Oqartussanut kommuninullu akileraarutitigut isertitakinnerulersitsinermik malitseqartussaavoq. Iluanaarutissanik annaasaqarnissamut aaqqissuussinerup ilusilersorneqarnera aammalu isertitat pineqartunut ilaatinneqartussat annertussusaat, apeqqutaassapput.

Taamaalilluni aamma innuttaasut aaqqissuussinertaqanngitsumik nalunaaquttap akunnerisa amerlaqataanni saniatigut sulisussat akileraarutikinnerulersitsinneqartussaapput. Taamaattumik aningaasartuutissat sulinermi nalunaaquttap akunnerinut suliffigineqalersunut, akileraarutikinnerulersitsisoqassappat atorneqalertussanut, killeqartinneqartussaanngilaq.

Nunatsinni saniatigut sulineq aningaasarsianut akileraarutissamik immikkut qaffasinnerusumik akileraarusерneqartanngilaq. Tamatumunnga pissutaavoq nunatsinni maani aningaasarsiaqqortunernut akileraaruteqartitsinnginnerput. Ilanngaatit atorneqareerneranni nalinginnaasumik aningaasarsianut akileraarusiissutissaq aamma qaangiuttoorluni sulinermut saniatigullu suliffeqarnermut atuuttarpoq[1].

Akileraarutikinnerulernerup nalunaaquttap akunnerini amerlanerusuni sulinissaq orniginarnerulersissinnaavaa. Peqatigisaanik nalunaaquttap akunnerini ikinnerusuni sulinermi akileraaruteqareernermi assinganik isertitaqarnissamut innuttaasumut taanna periarfissiisussaavoq. Taamaattumik piffissamut suliffiusumut ataatsimoortumik sunniutissamut innuttaasut qisuariarnissaat apeqqutaassaaq. Suliaqarnerulernerup ilaatigut iluanaarutinik annaasaqarnissaq pakkersimaarsinnaavaa, kisianni tamatuma naammattumik annertussusilimmik pinissaata tunngavigineqarnissaanut tunngavissaqanngilaq.

Siunnersuummi iluanaarutissanik annaasaqarnissaq aningaasalersorneqartussaassaaq. Tamatumani pisortat aningaasartuutaasa ikinnerulersinnissaa imaluunniit allanit isertitaqarfissaqarnerulernissaq pisariaqassaaq. Siunnersuut aalajangersimasumik aningaasalersuinissamik imaqanngilaq.

Tulliullugu siunnersuutip atuutilernerani inuit marluk assigeeqqinnaamik katillugu sulinermit aningaasarsiaqartut, akileraarutinut assigiinngitsunik akiliisalersinnaapput.

Tamanna paasiuminartumik assersuuteqarnikkut takutinneqarsinnaavoq. Aningaasarsianut akileraarutissaq 42 pct. aammalu inummut nalinginnaasumillu ilanngaat katillugu 70.000 kr.-t atorneqarpoq. Ilanngaatit allat aamma Suilami tapit ilanngunneqanngillat.

Innuttaasoq ataatsimik suliffeqartoq inummut nalinginnaasumillu ilanngaasiinnginnermi ukiumut 300.000 kr.-nik sulinermini aningaasarsiaqarpoq. Aningaasarsianut akileraarut 96.600 kr.-ussaaq.

Innuttaasoq alla suliffimmit ataatsimit 250.000 kr.-nik aammalu suliffimmit allamit 50.000 kr.-nik ukiumut sulinermini aningaasarsiaqartarpoq. Suliffimmit siullermit aningaasarsianut akileraarutissaq 75.600 kr.-ussaaq. Maleruagassat atuuttut malillugit suliffiup aappaanit aningaasarsianut akileraarut 21.000 kr.-ussaaq. Aningaasarsianit akileraarut katillugu taamaalilluni aamma 96.600 kr.-ussaaq.

Kisiannili suliffiup aappaanit aningaasarsianut akileraarut assersuutigalugu 30 procentinut appartinneqarpat, taanna 15.000 kr.-ussaaq. Tassalu aningaasarsianut akileraarut katillugu 90.600 kr.-ussaaq. Tamanna akileraarummut 6.000 kr.-nik assigiinngissuteqarpoq.

Tassalu inuit marluk assigiimmik aningaasarsiaqarsinnaapput aammalu katillugu piffissami assigiimmi sulisarsimallutik, taamaakkaluartorlu akileraarummut assigiinngitsunik akiliisalertussaallutik. Sulinerup assigiinngitsumik aaqqissuunnera nassuiarneqarneralu pissutigiinnarlugu assigiinngissut pilissaaq. Tamanna naligiissitsineq naapertuilluarnerlu pillugit apeqqummik saqqummersitsivoq.

Tamatuma saniatigut saniatigut sulinerup immikkut akilerneqartarnissaanut periarfissat iluaqutissartaasumut apeqqutaasussaapput. Sulisoq aalajangersimasumik qaammammut aningaasarsiaqarluni annertuunik suliassaqartartoq, qasukkartitsinermik atuisinnaanani annertuumik suliaqarsinnaavoq. Tassani assersuutigalugu pineqarput inuit piffissami suliffissaat qaffasinnerpaaffilernagu atorfeqartinneqartut. Innuttaasut peqqissutsikkut killeqartut imaluunniit isumassuinermik suliassaqartut aamma saniatigut sulinissamut periarfissaqannginnerussapput.

[1] Taamaattoq aningaasaqarnikkut iluanaarutissat katillugit, Suilamut tapit allallu isertitat apeqqutaatillugit tunniunneqartartut atuutsinneqalernerannit annikillisikkiartuaartinneqarnerannillu sunnerneqarsinnaapput.

Tamatuma saniatigut nalinginnaasumik suliffissaqartitsineq qanoq paasineqassanersoq aalajangerneqartussaavoq. Killissamut ataasiakkaat atorfininnermut isumaqatigiissutaat malinneqassappat, nalinginnaasumik piffissaq suliffiussaq appasinnerutillugu isumaqatigiissuteqarneq nalunaaquttap akunnerinut ullumikkut nalinginnaasumik sulinertut ingerlanneqartumut akileraarutikinnerulersitsisoqarsinnaavoq. Ullup ilaannaa suliffiit marluk aamma piffissamut tamakkiisumut suliffimmut ataatsimut assingusinnaapput. Taamaattumik innuttaasup sulineruneranut sulisitsisut amerlassusaat uppernarsaataanngillat.

Paarlattuanik nalunaaquttap akunneri suliffiussat ataatsimoorunnissaannut ilaatigut ullup ilaannaa sulisussanut, ukiup qanoq ilinerani sulisussanut aammalu piffissaq suliffiussaq aalajangersimasuutinnagu sulisussanut maleruagassaqarnissaq pisariaqartussaavoq. Immikkut maleruagassat illersuutissallu amerlanerusut atuutsinneqalerneranni, aaqqissuussineq paasiuminaannerulertussaavoq, allaffissornikkut aqukkuminaannerulertussaavoq nakkutigiuminaannerulertussaallunilu.

Pisortani namminersortunilu sulisitsisunit aningaasarsianik nalunaarutiginninnerni aningaasarsiat nalinginnaasut aammalu saniatigut sulinermut aningaasarsiat ullumikkut immikkoortinneqartanngillat. Taamaattumik aaqqissuussinermut immikkoortumik nalunaarsuisarnissaq nalunaarutiginnittarnissarlu kiisalu aningaasarsialeriviit akileraarusiinermilu periaatsit naleqqussarneqarnissaat pisariaqartussaapput. Aningaasarsiat aamma piumasaqaatinik naammassinninnersut misissorneqartarnissaa pisariaqartinneqartussaavoq. Tamanna Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmut sulisitsisunullu nutaanik, ingerlaavartunik allaffissornikkut nammagassaqalersitsisussaavoq. Maleruagassat ullumikkut atuuttut atuutsillugit sulisitsisorpassuit eqqortunik aningaasarsianut nalunaarutiginnittarnerisa anigorniagassartaqareernerata qaavatigut pisussaavoq.

Saniatigut suliffimmi nalunaaquttap akunnerisa amerlaneruneranni aamma nalunaaquttap akunneri amerlanerunerannik tamatigut kinguneqartanngilaq. Suliffimmi pingaarnermi nalunaaquttap akunneri saniatigut suliffimmik akileraarutitigut iluaquserneqartumik taarserneqassappata, sulisussaqarneq annertunerulertussaanngilaq. Taamaallaat sulisussat suliffiit akornanni nuutsinneqarnerat tassani pineqarsinnaavoq.

Saniatigut sulineq suliassaqarfimmi sulisussaaleqiffiusuni ingerlanneqassasoq, siunnersuummi piumasaqaatigineqanngilaq. Ataatsimut isigalugu aamma akileraarutikinnerulersitsinermi nunami sumiiffinni isorartussutsit imaluunniit aalajangersimasunik piukkunnassuseqarnissamut piumasaqaatit sillimaffigineqanngillat. Taamaattumik inuttalersuinermi ajornartorsiutit aalajangersimasut iluarsineqassasut imaluunniit nunanit allaneersunik sulisussaqarnissamik pisariaqartitsineq annikillisinneqassasoq, taamaaliinnarluni naatsorsuutigineqarsinnaanngilaq.

Peqatigisaanik saniatigut sulinerup annertunerusumik annertussusissaa, qasuersaarfeqarnissaq sullivinnilu avatangiisit pillugit maleruagassanut kattutsinneqarsinnaasussaavoq. Tamatuma saniatigut sulinerup sunngiffimmilu inuuneqarnerup naleqquttumik imminnut oqimaaqatigiinnissaannik innuttaasut qulakkeerissunnissaat mianerineqartussaavoq. Inuttalersuinermi ajornartorsiuteqarnerup ataavartumik aaqqiiviginissaanut aamma sulisorinniinnarnissaq ilinniartitaanerlu kiisalu sulinerup naleqquttumik aaqqissuunneqarnissaa, tunngavigineqartariaqarput.

Siunnersuut siunertaasup akerlianik sulisussanut avataaneersunut maani najugaqartunit iluaqusiinerusinnaavoq. Inuit taamaallaat suliniarlutik nunatsinnukartartut aaqqissuussineq maani najugaqartunit nammineq inuuneqartunit ilaqutariittullu pisussaaffeqartunit, assersuutigalugu meeqqat paaqqinniffimmut aaneqartussaallutik, taamaattumillu sulinerunissamut piffissaqannginnerusunit, iluaqutiginerulersinnaavaat. Naalakkersuisut ataatsimoortumik naliliipput siunnersuut sulinermit ingerlanneqareersumit akileraarutitigut isertitassanik annaasaqarnermik kiisalu allaffissornikkut aningaasartuuteqarnerulernermik, kinguneqartussaasoq. Tassunga ilanngutissapput naligiissitsinermi ajornartorsiuteqarneq aammalu isertitat iluanaarniapilulluni allatut taaneqartarnissaa annertuumik aarlerinaateqarluni. Nunatsinni sulisussaqarnermit tamarmiusumut sunniinissaq nalorninarpoq. Iluanaarutissat aningaasartuutissanut matussusiissasut naatsorsuutiginissaanut tunngavissaqanngilaq.

Naalakkersuisut tamanna tunngavigalugu inassutigaat aalajangiiffigisassatut

“Naalakkersuisut innuttaasut sulinerulernissaat siuarsarniarlugu naatsumik nassuiaammik Inatsisartunut saqqummiussinissaannik peqquneqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Nassuiaatip akileraartarnikkut suliniutit, tapiissutinut aaqqissuussat suliniutillu allat innuttaasup ataatsip sulinerulernissaanik pilerinarnerulersitsisinnaanerat ilaatigut qaammarsassavaa. Innuttaasut amerlanerusumik suleqqajaalernissaannik, aammalu Kalaallit Nunaanni sulisussanik pisariaqartitsineq nunami maani sulisinnaasut pioreersut annertunerusumik atorlugit matussuserneqarnissaanik siunertaqassaaq.”

Taama oqaaseqarlunga Inatsisartut oqallilluarnissaannik kissappakka.